

'hak-al'

H. Vennix

101.11

Parklaan 99

4102 EC Culemborg

10^E JAARGANG - NR 4 OKTOBER 1984

NWC
natuur-en vogelwacht
CULEMBORG

kontaktadres:

Natuur- en Vogelwacht Culemborg
Postbus 381, 4100 AJ Culemborg.

Begeleiding Jeugdgroep:

Kars Veling, Gandhi 91, Culemborg.

Coördinatie Inventarisaties:

Bibliotheek:

Arie v.d. Ham, Ravelijnstraat 193,
Culemborg, tel.: 0 3 4 5 0 - 1 8 6 4 5
Boeken en verslagen in 't Nonnetje.
Geopend: dinsdag van 19.00 tot 20.00 uur,
uitgezonderd de maanden juli en augustus.

"Het Vogeljaar":

Jaarabonnement 1984 door overschrijving
van f 17,50 op de girorekening van de
N.V.W.C., met vermelding van "Vogeljaar".

Lidmaatschap:

Nieuwe leden opgeven bij de penningmeester,
evenals adreswijzigingen.

Penningmeester:

Frans Waroux, Moerbeiboom 45, Culemborg,
tel.: 0 3 4 5 0 - 1 5 3 9 3
Gironr.: 3 4 3 3 3 5 1 t.n.v. F. Waroux,
rek. Natuur- en Vogelwacht Culemborg.

Kontributie:

Betaling per toegezonden acceptgirokaart.
Jeugdlidmaatschap f 10,-- per jaar
Volwassene f 20,-- per jaar
Gezinslidmaatschap f 20,-- per jaar
Post-lidmaatschap f 20,-- per jaar

Klubhuis:

't Nonnetje. Voormalig zusterhuis naast
Sociale Academie, einde Ridderstraat.
Buitentrapje op, gang in, tweede deur
rechts.

Sekr. Milieuwerkgr. Noordwest-Betuwe:

Postbus 288, 4100 AG Culemborg.
tel.: 0 3 4 5 0 - 1 3 3 8 6
tel.: 0 3 4 3 6 - 1 6 8 7

Redaktieteam en -adressen:

Breun Jansen, Eikeboom 31, Culemborg.
tel.: 0 3 4 5 0 - 1 4 8 8 5
Jan Rietvink, Ereprijs 39, Culemborg.
tel.: 0 3 4 5 0 - 1 6 4 0 7
Harry v.d. Warenburg, Schapebloem 20,
Culemborg, tel.: 0 3 4 5 0 - 1 4 3 5 8

Plantenwerkgroep:

Han Jansen, Akkerwinde 10, Culemborg.

tel.: 0 3 4 5 0 - 1 5 5 5 1

Knotwilgenwerkgroep:

Peter v.d. Ree, Dahliastraat 47, Culemborg.

tel.: 0 3 4 5 0 - 1 5 0 0 2

Paddenwerkgroep:

Harry v.d. Warenburg, Schapebloem 20,

Culemborg; tel.: 0 3 4 5 0 - 1 4 3 5 8

Kampen, lezingen, dia-avonden,
en kursussen:

Leo v.d. Kooij, Vliegerweg 3, Culemborg.

tel.: 0 3 4 5 0 - 1 5 4 5 0

Nestkasten-coördinatie

Plantage:

Marcel van Dord, tel.: 0 3 4 5 0 - 1 3 1 6 1

Peter Berkien, tel.: 0 3 4 5 0 - 1 4 2 5 7

Overige nestkasten:

Arie v.d. Ham, tel.: 0 3 4 5 0 - 1 8 6 4 5

Aanhangwagen:

De N.V.W.C.-aanhangwagen "Jopie" is

voor iedereen te huur voor f 7,50 per dag of gedeelte van de dag (te betalen direkt bij terugbezorging).

Gaarne vooraf reserveren bij Arie v.d.

Ham, Ravelijnstraat 193 te Culemborg,

tel.: 0 3 4 5 0 - 1 8 6 4 5 .

Men dient zelf te zorgen voor de wettelijk voorgeschreven kentekenplaat.

Tevens zijn alle schades voor eigen rekening.

Verbandtas en -trommel:

Voor alle activiteiten is een verbandtas

en -trommel aanwezig in 't Nonnetje.

Aanvullingen z.s.m. na gebruik doorgeven

aan de beheerder:

Paul v.d. Sluis

Weidsteeg 87

4102 AC Culemborg

tel.: 0 3 4 5 0 - 1 3 0 8 7

Zoogdierenwerkgroep:

Gerard van Ruiten

Chopinplein 41, Culemborg

tel.: 0 3 4 5 0 - 1 9 5 8 1

Koördinatie vogelwerkgroep:

vakant.

Inleveren waarnemingen:

Nico Peek, Sleutelbloem 4

Henk Vennix, Parklaan 99

Gerard van Ruiten, Chopinplein 41

In een tussentijdse konvo in de maand augustus hebben wij u tot onze spijt moeten mededelen dat er wegens gebrek aan kopy geen Hak-al kon verschijnen. Gelukkig hebben diverse auteurs hun vakantie gebruikt om ons voor deze Hak-al wel van de nodige verslagen etc. te voorzien.

Zoals in de Hak-al van juni reeds werd aangekondigd vindt u in dit nummer (pag. 18 en 19) een uitvoerig verslag.

In het ekskursieprogramma (pag. 28) staan geen knotdata vermeld. Deze data zijn nog niet vastgesteld. Ze worden d.m.v. aparte konvo's tijdig aan u gemeld.

Er zullen de komende maanden (m.u.v. de maand december) film- of dia-avonden worden georganiseerd. Ook hierover wordt u tijdig geïnformeerd.

In deze Hak-al treft u enige bijlagen aan, welke wij gaarne bij u aanbevelen, t.w.:

- 'De laatste wulp'; een brochure met de korte inhoud van dit nieuwe boek. Hoe u dit boek kunt bestellen vindt u op pag. 24 van deze Hak-al.

- Een persbericht van de Stichting Nederlands Comité Bescherming Trekvogels.

I.v.m. het 10-jarig bestaan van deze Stichting hebben zij een brochure uitgegeven, getiteld: 'nog trekken ze', welke wij tevens hierbij insluiten.

Mogen wij als redactie een beroep doen op de diverse auteurs om het decembernummer weer welgevuld te doen verschijnen

Inhoud: pag. 4 - verslag kamp Weerribben, hemelvaart 1984;
pag. 8 - kampreglement van de N.V.W.C.;
pag. 9 - reactie op ingezonden stuk over het afgelopen knotseizoen;
pag. 10 - jaarverslag 1983 van de Werkgroep Milieu Geldermalsen en omstreken;
pag. 14 - ontmoeting met een hermelijnenfamilie, vakantieverslag Henk Vennix;
pag. 16 - de rentree van de waarnemingskaart;
pag. 17 - nestkastennieuws;
- in memoriam Ellen Bierman;
pag. 18 - verslag paddenprojekt 1984;
pag. 20 - aankondiging fiets/wandelekskursie op 24 november 1984;
pag. 21 - boekennieuws - nieuwe boeken voor de bieb;
pag. 22 - verslag plantenekskursie Bolgerijen d.d. 8 september 1984;
pag. 23 - de doodshoofdvlinder in Culemborg;
pag. 24 - 'de laatste wulp', nieuw verschenen boek;
pag. 25 - verslag maandelijkse vergadering d.d. 17 september 1984;
pag. 28 - ekskursieprogramma.

De Weerribben en de Wieden, gelegen in Noord-West Overijssel, wordt in samenhang met omliggende gebieden door velen als één van de mooiste gedeelten van Nederland beschouwd.

Niet ten onrechte waarschijnlijk als je de flora en fauna van dit stukje Nederland bekijkt. En de planten- en dierenwereld is tenslotte het belangrijkste gegeven waarom de N.V.W.C. een kamp in dit gebied organiseert.

Iedereen had duidelijk zin in dit kamp met in het achterhoofd het zeer geslaagde kamp van vier jaar geleden in hetzelfde kamphuis.

De weersomstandigheden waren redelijk tot goed en opgetogen ging de eerste ploeg, Harry, Heleen, Berbera en Esther, woensdagmorgen kwart over zeven richting noorden. De reis naar Steenwijk verliep vlot, de fietstocht naar Ossenzijl zou ook wel geen moeilijkheden opleveren

Achteraf bleek in een grote rechthoek gefietst te zijn, kilometers om en dat met vele kilo's bagage. Maar het was een fraaie fietstocht waarbij veel van het gebied alvast verkend werd.

De mannelijke fietser werd dit later door de drie dames niet in dank afgenomen, die zich al steunend en puffend voortbewogen zich geheel verlatend op hun mede-reisgenoot, maar ja je bent geëmancipeerd of niet

Bij het kamphuis aangekomen de volgende verrassing, de plaatselijke kruidenier had de ingang volledig geblokkeerd met de vooruitbestelde boodschappen.

En dat de 27 N.V.W.C.-ers heel wat aankunnen toont wel het hieronder volgende (kleine) gedeelte van de boodschappenlijst en een tevreden kruidenier.

Vijf dagen kamp:

40 gesneden broden; 5 kilo kaas; 3 kilo hagelslag; 12 pakken koffie; 20 liter melk; 20 liter yoghurt; 60 sinasappels; 14 literblikken bruine bonen; 3 kilo vliesjesrijst; 30 paprika's; 3 bloemkolen; 3 blikken ananas; 5 kroppen sla; 5 komkommers; 7 pakken macaroni; 2 flessen ketjap; 20 bananen; 5 kilo uien; 8 ontbijtkoeken; 5 kilo suiker; 10 kuipjes boter; 2 potten sambal; 20 eieren; 5 potten augurken; 2 kilo tomaten; etc., etc.

In de loop van de dag druppelde de rest van de kamplustigen al fietsend of varend het kamphuis binnen, waar koffie, thee en warme soep al op ze stonden te wachten. Voor de ekskursies waren 14 fietsen en een roeiboot beschikbaar en ook in de direkte omgeving van het kamphuis was voldoende te zien en te beleven.

Verschillende gebieden werden bezocht, waaronder Rottige Meente, Lindenvallei, de Wieden, Grote Otterskooi en uiteraard de Weerribben zelf werden al lopend, fietsend en varend uitgebreid verkend.

Het varen kreeg tijdens dit kamp een wel wat aparte betekenis. Meestal betekent varen met de N.V.W.C. handen uit de mouwen, aan de roeipanen en vooruit maar. Maar een paar clevere "meiden" ontdekten wat anders. Langs het kamphuis loopt de

Kalenberger Gracht, welke door de pleziervaart uitgebreid benut wordt. En het bekende liftteken van duim omhoog bleek ook hier te werken, van klein tot groot, motor af, naar de kant en meevaren maar, al dan niet onder het genot van een verfrissing, variërend van de mogelijkheid van limonade tot bacardi-rum.

En de boten die stopten, van klein zeiljacht, motorkruiser tot omgebouwde rijnaak. Noord-West Overijssel heeft zoveel te bieden dat een paar dagen kamp veel te kort zijn om alles in je op te nemen.

Vele soorten vogels, variërend van diverse eendesoorten (o.a. slobbeend, kuifeend), weidevogels (o.a. tureluur, grutto, watersnip), roofvogels en niet te vergeten het uitgebreide scala aan rietvogels.

Ook niet te vergeten de wulp, een van de meest kenmerkende vogels van dit gebied. De planten- en vlinderliefhebbers zijn ook tijd tekort gekomen.

En wie van rust houdt is de Weerribben met name 's avonds een prachtig gebied, windstilte, de schemering, een totale stilte op een roepende ree na, de nachtegaal en de bosrietzanger en soms het diepe geluid van een roerdomp.

De natuur valt over je heen als het ware op zo'n moment.

De bezoeken aan een van de eendekooien van de Wieden (in beheer bij Natuurmonumenten) is ook altijd een aparte belevenis. De Grote Otterskooi stond ditmaal op het programma. Het kooibos komt over als een stuk jungle en is dat in wezen ook omdat men er geen of nauwelijks onderhoud aan pleegt.

Alleen de drie vangplassen en -pijpen worden goed onderhouden, twee andere plassen zijn aan het verlanden en dus niet in gebruik.

Het kooibos is een oase op zichzelf voor plant en dier, o.a. broedt er de havik en is er een blauwe reigerkolonie, maar ook volop kleinere zangvogels en altijd is de wielewaal present.

De eendekooi is volop in werking (in herfst en winter) en met name verbasterde wilde eenden vinden hier hun weg richting poelier. Ook wordt er nog volop geringd.

De maaltijden zijn ook altijd een verrassing. De eerste avond macaroni met vla en yoghurt na. De tweede avond zilvervliesrijst met salade en vruchtenyoghurt en de laatste avond uitgebreid chili con carne met opnieuw vruchtenyoghurt.

Het lijkt net, verzuchtte iemand glimlachend, of de maaltijden steeds beter worden, misschien door een toenemend aantal kamerbewoners

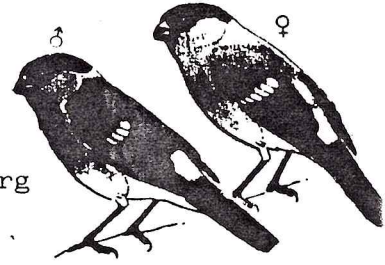
Zaterdagavond, de laatste avond, was er weinig te merken van de traditionele bonte avond, Er werden wel enige kampliederen gemaakt (tekst(en) zie elders) en diverse lekkernijen verzorgd.

Een aanwezige kappersschaar werd ook nog nuttig aangewend, enige lieden werden onderhanden genomen door een aantal vlijtige en creatieve handen. Dit resulteerde er o.a. in dat ondergetekende met een "golvend kapsel" uit Culemborg was vertrokken en met een stekelkoppie terugkeerde. Gedurende het gehele kmap had het weer, op een enkele regenbui na, aardig meegewerkt, alleen zondag zag alles er donker en dreigend uit.

Opruimen en schoonmaken leek derhalve het motto te zijn en iedereen vertrok al snel richting Betuwe, zodat iedereen in de loop van zondagmiddag, moe (of uitgerust) en voldaan weer thuis was.

Een volledige waarnemingenlijst elders in deze Hak-al.

Harry v.d. Warenburg

Vogellijst kamp Weerribben 1984.

fuut

aalscholver

roerdomp

blauwe reiger

purperreiger

knobbelzwaan

nijlgans

wilde eend

buizerd

bruine kiekendief

blauwe kiekendief

torenvalk

fazant

waterhoen

meerkoet

spreeuw

wielewaal

vlaamse gaai

ekster

kauw

roek

zwarte kraai

wintertaling

heggemus

sprinkhaanrietzanger

rietzanger

kleine karekiet

bosrietzanger

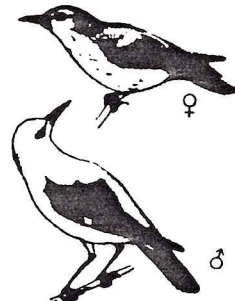
grote karekiet

tuinfluiter

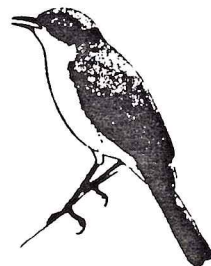
zwartkop

BUIZERD

WIELEWAAL

TUINFLUITER

hiszwaluw

witte kwikstaart

fitis

tjiftjaf

grasmus

roodstaart

nachtegaal

merel

zanglijster

grote lijster

koolmees

pimpelmees

huismus

ringmus

rietgors

vink

kneu

matkopmees

staartmees

holerduif

tortelduif

sperwer

spotvogel

grauwe vliegenvanger

boomvalk

krakeend

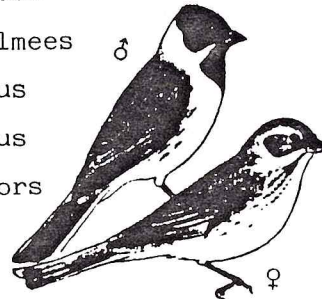
boompieper

turkse tortel

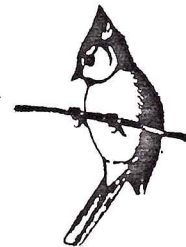
kuifmees

groenling

slobeend

RIETGORS

KUIFMEES

goudvink ^{GOUDVINK}

veldleeuwerik

graspieper

bonte vliegenvanger

boomkruiper

scholekster

kievit

watersnip

wulp

grutto

tureluur

kokmeeuw

stormmeeuw

visdief

houtduif

koekoek

gierzwaluw

boerenzwaluw

braamsluiper

grote bonte specht

wespendief

rode wouw

grauwe kiekendief

paapje

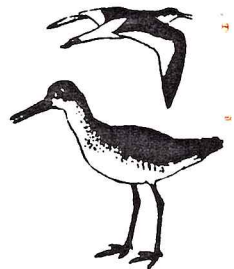
grauwe gans

ransuil

kuifeend

snor

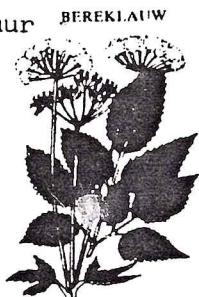
gekraagde roodstaart

TURELUUR

Plantenlijst kamp Weerribben 1984.

Pluimzegge
 Fluitekruid
 Moeraswolfsmelk
 Grootbloemige Muur
 Gele Lis
 Bereklauw
 Koekoeksbloem
 Smeerwortel
 Kale Jonker
 Kruipende Boterbloem
 Paardebloem
 Madeliefje
 Grote Weegbree
 Grote Lisdodde
 Melkeppe
 Kleine Watereppe
 Watertorkruid

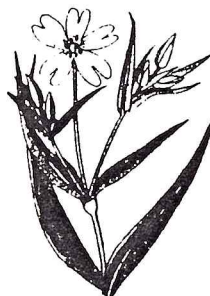
SMEERWORTEL

Gewoon Biggekruid
 Krabbescheer
 Ronde Zonnedauw
 Blaartrekkende Boterbloem
 Reukgras
 Veenmos
 Glad Walstro
 Vijfvingerkruid
 Oeverzegge
 Kikkerbeet
 Kleine Valeriaan
 Gele Dovenetel
 Wateraardbei
 Veenpluis
 Kleine Lisdodde
 Kalmoes

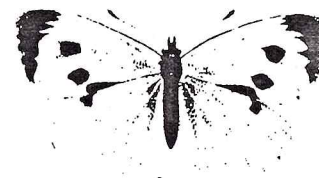

GEVLEKTE SCHEERLING

GROOTBLOEMMUUR

Cyperzegge
 Gevlekte Scheerling
 Moerasviooltje
 Moeraskartelblad
 Poelruit
 Kleine Ratelaar
 Zompzegge
 Naaldwaterbies
 Veenbes
 Veenreukgras
 Kruipend Zenegroen
 Zeegroene Muur
 Rankende Helmbloem
 Pijptorkruid
 Blaauwe Zegge

GROOT KOOLWITJE

Vlinders kamp Weerribben 1984.

oranje tip
 dagpauwoog
 zilveren maan
 hooibeestje

ORANJEFIP

citroentje
 knollewitje
 groot koolwitje
 atalanta

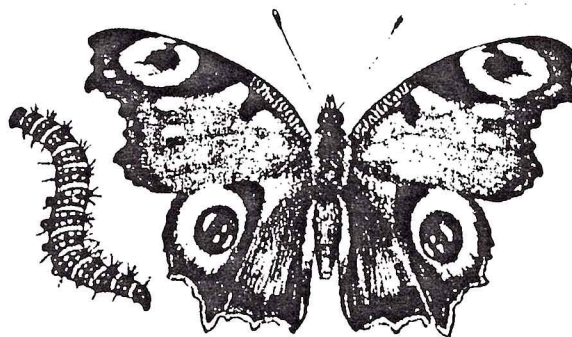
klein geaderd witje
 argusvlinder
 vuurvlindertje
 groentje

Nog enkele diversen:

ree
 vleermuis

REE

admiraalvlinder of atalanta

K A M P R E G E L S

Regelmatig worden er door de N.V.W.C. kampen georganiseerd om natuurstudie te bedrijven buiten de direkte omgeving van Culemborg. Deze kampen zijn niet alleen leerzaam maar ook altijd erg gezellig. Meestal bestaat zo'n kamp uit 30 - 40 deelnemers en deelnemers van jong tot bijna oud. De ervaring heeft geleerd dat er zich ook wel eens probleempjes kunnen voordoen, waar niet zo gemakkelijk een oplossing voor te vinden is. Vandaar dat besloten werd om enkele kampregels op te stellen. In november 1981 werden onderstaande kampregels opgesteld door enige ervaren kamp-N.V.W.C.-ers. Omdat er veel nieuwe leden bij zijn gekomen, sinds die tijd, die nog niet op de hoogte zijn van deze regels en om het geheugen van veel "oude" leden op te frissen, leek het mij zinnig, ze nog eens in de Hak-al te plaatsen. Vandaar

Kampreglementen van de Natuur- en Vogelwacht Culemborg.

1. Doel van de kampen

Het voornaamste doel van de kampen van de N.V.W.C. is: het bedrijven van natuurstudie in een daarvoor geschikte omgeving.

2. Benoeming kampleiding

Twee of drie weken voordat een kamp begint, wordt er een bijeenkomst belegd met alle kampdeelnemers. Op deze bijeenkomst worden na overleg vier personen aangesteld, die de kampleiding gaan vormen. Indien mogelijk zullen dit twee jongere en twee oudere deelnemers zijn; liefst met enige kampervaring.

Voordat het kamp begint komt de kampleiding bij elkaar om taken te verdelen.

3. Taken van de kampleiding, o.m.

- a. ekskursieprogramma voorbereiden en ter plaatse regelen.
- b. korveelijst samenstellen en zorgen voor naleving ervan.
- c. verzorgen van de maaltijden plus de inkopen hiervoor.
- d. dagelijkse leiding van het kamp.
- e. penningmeesterschap.
- f. regelmatig overleg over de gang van zaken op het kamp.

4. Algemene kampregels

- a. In principe gaat iedereen mee met de geplande ekskursies. In overleg met de kampleiding kan hiervan worden afgeweken.
- b. De korveedienst moet zorgvuldig bekijken met welke ekskursie meegegaan kan worden, i.v.m. hun werkzaamheden.
- c. Van geld uit de kamppot mogen geen alcoholische dranken worden gekocht.
- d. Om 23.00 uur moet het stil zijn in het kamphuis, d.w.z. geen muziek en geen luidruchtig gepraat en om 24.00 uur is het rust.
- e. Op de slaapzalen slaapt één persoon op één bed.

5. Ekstra kampregels

Regels welke speciaal voor het betreffende kamp gelden, worden toegevoegd aan de algemene kampregels, b.v.

- 's nachts niet roeien
- regels van Staatsbosbeheer
- gebruik van fietsen

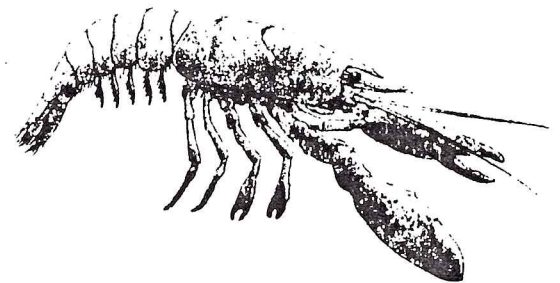
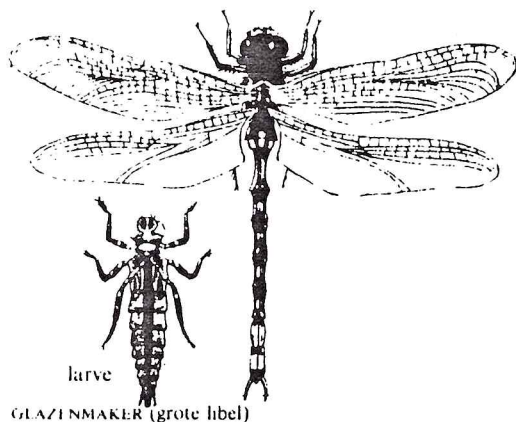
6. Evaluatie

Aan het eind van ieder kamp wordt met de hele groep het kamp geëvalueerd (nabesproken).

De kampleiding leidt deze evaluatie. De evaluatie dient om:

- a. op- en/of aanmerkingen te kunnen maken over het kamp.
- b. suggesties te geven voor volgende kampen.
- c. af te spreken wie de verslagen maakt.

Han Jansen

RIVIERKREFTI

Reactie op ingezonden stuk over afgelopen knotseizoen, in de Hak-al van juni '84.

Peter, mag ik even reageren op jouw artikel in de laatste Hak-al, waarin we kunnen lezen dat je de "traditionele" slotavond afschaft en waarom.

Bijna vanaf de oprichting van het knotten werken we mee, alleen dit jaar ging dat de mist in omdat er steeds werd geschoven met de data. Voor de zaterdag in onze vakantie, in januari, hebben we bij je afgezegd en sinds dat moment hebben we geen konvo's meer gekregen.

De wilgen zijn mijn "Heilige Koe" niet, maar wanneer het mogelijk is dat je je aan de afgesproken zaterdagen houdt, zodat mijn andere afspraken ook doorgang kunnen vinden, zijn we het komend seizoen weer van de partij. (Hopelijk de slotavond ook).

An Koenderink.

JAARVERSLAG OVER 1983

In deze verslagperiode trad voor het eerst een opmerkelijk verschijnsel op: we werden gekonfronteerd met problemen die het beheersgebied van onze werkgroep verre te buiten gingen.

Hadden we in het vreleden te maken met hinderwet- of bestemmingsplanzaken (zeer lokaal dus), thans kregen we te maken met ontwikkelingen die het stroomgebied van onze grote rivieren dreigen aan te tasten. Het is een zeer onfris rijtje, in het kort als volgt:

1. Gestimuleerd door de Minister van Verkeer en Waterstaat (binnenkort: Verkeer en Wat/er/stand) worden er proeven gedaan met duwvaart met 6 bakken i.p.v. 4. De zui-
ging en golfslag zijn zo groot dat de fysische beperkingen van de vaart op de Waal worden genaderd. Dit is nog nooit vertoond.
2. De 6-baksduwvaart toont de noodzaak van bochtafsnijding (Ooypolder, Heesselt) met
verse argumenten aan. Opmerkelijk is het dat nieuw gebouwde bruggen e.d. geheel
passen binnen dit kader dat nooit in discussie is geweest.
3. Rijkswaterstaat is al jaren bezig de kribben in asfalt in te pakken.
Geen plant die dat overleeft.
4. Ook is er een sluipend proces aan de gang de strandjes tussen de kribben in steen
vast te leggen, met vrolijke gevolgen voor plant en dier.
5. Gedeputeerde Staten nemen tegenwoordig een moedig standpunt in over zeer diepe ont-
grondingen in de uiterwaarden, desondanks is een aantal ervan op een ontstellende
wijze vernield. De dodelijk diepe gaten lokken allerlei lieden aan die er wel raad
mee weten, zoals
6. het opbergen van havenslib dat zo vies is dat storting op land of in zee verboden is.
De Waal uiterwaarden zijn er wel goed genoeg voor.
7. Probleem is ook dat de waterkwaliteit dermate beroerd is dat het normale rivierslib
nagenoeg als afval kan worden beschouwd. Het bevat b.v. zo veel koper dat schapen,
die er gevoelig voor zijn, niet meer op de uiterwaarden kunnen worden geweid. Ook
andere dieren - zonder economisch nut - zijn er verdwenen.
8. Tenslotte de rivierdijkverzwaring. Werd er in het verleden gesuggereerd dat er zou
worden geluisterd naar niet-waterstaatkundige argumenten (de z.g. "uitgekiende ont-
werpen"), thans is voor die onzin geen geld meer. Ook moet het allemaal nog hoger
worden, soms zelfs een hele meter meer, want als je toch aan het doorslaan bent,
doe het dan goed.

Dit zijn allemaal zaken die een lokale milieuwerkgroep enigszins boven de pet gaan.
Daar ligt de pijn trouwens niet. Het gaat er niet om dat zeker punt uit het rijtje
hierboven door ons niet meer zou kunnen worden behandeld, (binnen het regio-overleg
is er altijd wel iemand te vinden die dat wel kan), maar het gaat er om dat bestu-

rend Nederland de uiterwaarden kennelijk ziet als een zootje ongeregeld, waar wèl kan wat niet kan in de Waddenzee, het Naardermeer, het IJsselmeer of de buitendijkse gronden in Zeeland. Of, om het wat vriendelijker te formuleren: besturend Nederland kijkt glad over de uiterwaarden heen, ziet het ook niet zozeer als één groot samenhangend gebied van meer dan 350 vierkante kilometer, terwijl dit wel - en terecht - het geval is met het rijtje Waddenzee etc.

Om die reden is vanuit het regio-overleg er bij de Gelderse Milieu Fed. op aangedrongen een schijnwerper op het rivierengebied te richten.

Dit heeft ten gevolge dat de Milieufederatie een z.g. uiterwaardensymposium gaat houden, een bijeenkomst waarin geleerde sprekers het woord zullen voeren over bovengenoemde zaken, speciaal ter voorlichting aan lokale bestuurders en andere Hoge Omes & Tantes. Een en ander zal vermoedelijk gebeuren in het voorjaar van 1985, maar er wordt thans reeds druk aan gewerkt.

Tot zover de bovenlokale problemen. Lokaal gezien was het een rustig jaartje, en gelachen hebben we ook. De Bitumarin in Opijnen stond weer eens stevig te stinken, wat voor ons reden was om bij B & W van Neerijnen aan de bel te gaan hangen: dat is de overheid waartoe de klagende burger zich dient te wenden in geval van overschrijding van de Hinderwet, want het is de vergunning verlenende overheid. De baas van Bitumarin begrijpt dat niet en is boos dat we niet aan zijn bel gingen hangen: 'baas boos'. Een vreemde zaak voor iemand die toch slim genoeg was om zijn ingenieurs in de asfaltkunde te halen. Het Kollege van Neerijnen is overigens mans genoeg deze zaak op de juiste wijze te behandelen. Hetzelfde kan worden gezegd van B & W van Geldermalsen die een kabelbrander te Beesd, veroorzaker van soms gigantische smeerlapperijen, op bitse en afdoende wijze begonnen aan te pakken. Nog even, en we kunnen onszelf wel opheffen bij gebrek aan knelpunten. (Grapje!)

Over thans naar

Verslag knotploeg seizoen '83-'84

Het laatste jaar waarin de Minister van Landbouw en Visserij, voor het de H.I.D. LaGroBo, voor deze de n.b.c. een subsidie van f 5,-- per in het kader van achterstallig landschapsonderhoud teruggezette knotboom beschikbaar stelde: hoe het volgend jaar moet gaan is onduidelijk. We zouden nog één winter op eigen vermogen kunnen werken en dan zijn we failliet.

Ons 5-de seizoen gingen we in met een krachtig affiche "KNOT ME!" van Peter Hoonhout, alsmede een uit negen dames bestaande Hoogst Edelachtbare Soepploeg. Het werk dat hier wordt verzet, zowel aan het tekenbord als in de keuken, verdient onze grote dank. Hulde!

Er stonden ons 260 bomen te wachten, allen eigendom van de gem. Geldermalsen. Begonnen werd op 26 nov. te Gellicum met 41 exx. Met betrekking tot het weer kan worden gesproken van een supermazzel: de storm met regen ging liggen op het moment dat de eersten onzer aankwamen. Verder de hele dag droog en warm weer, pas toen iedereen thuis was raasde de storm door. Zó hadden we het nou bedoeld.

Op 10 dec. zaten we op sportpark Boutenstein waar we het tweede gedeelte van de rij knotpeppels onder handen namen: het eerste gedeelte hebben we vorig jaar gedaan. Het was een onaangenaam karwei, vooral door het vele werk dat in het verslepen van de takken ging zitten.

Een week later zaten we in Enspijk met een opmerkelijk kleine ploeg die 24 bomen aan de Korte Veersteeg terugzette.

Het nieuwe jaar begon voor ons op 7 jan. met een I.Q.-test. In totaal 102 bomen, geplant door de ruilverkaveling Lek & Linge en na het poten 1 x geknot en toen 7 jaar niet, wachtten ons aan de Broeksteeg en de Oude Hoevense Weg boven Tricht. De dag begon met stromende regen. De trouwsten en stomsten onder ons begonnen zoals het hoort om 9.30 uur; om 11.00 uur gaven zij het doornat op en werden door de Dame van Dienst getroost met koffie en vriendelijke woorden. Daarna werd het droog waarna de slimmerds eens kwamen kijken, maar toen waren de stommerds met materiaal al vertrokken. Toch nog 25 bomen gedaan, waarbij de prijs voor de intelligentste opmerking gaat naar degene die na de bui poolshoogte kwam nemen, aanbelde bij de dichtstbijzijnde boerderij en na zijn vraag: "Is hier geknot??" ten antwoord kreeg: "Kun je dat niet zien dan?".

Maar iedere volhouder wint; de zaterdagen 21 jan. en 4 febr. waren voldoende om onder goede weersomstandigheden al de bomen te knippen en te scheren.

Stellig de mooiste dag beleefden we op 18 febr. De Haagse Uitweg boven Buurmalsen had 44 bomen voor ons klaar staan die bij aankomst zwaar onder de rijp bleken te zitten. Het had die nacht stevig gevroren, zodat de lucht donkerblauw was: het leek met die witte bomen wel een fotonegatief. Verhalen braken los over andere zeer mooie dagen waardoor bij menigeen de knotpartij aan de Mark op het bedrijf van dhr. Lekkerkerker weer in herinnering kwam. De koffie was lekker, de soep was heerlijk, het vuur deed het prima en de kleinste onder ons wist de grootste mop te vertellen. Opgave: maak eens een zin met het woord "ventilator" er in. Oplossing: "als je op tijd in de bioscoop bent zit je beter dan de ventilator komt."

De 260 bomen gedaan hebbende hadden we de handen vrij voor de Noordenhoek te Beil. De eerste en derde zaterdag van maart hebben we er ca. 50 bomen teruggezet. We zouden die rij oudjes onder aan de dijk eens stevig aan moeten pakken met nieuwe aanplant; misschien iets voor de naaste toekomst?

Andere knotzaken. Het komt voor dat mensen een seizoen lang geestdriftig meedoen en vervolgens nooit meer op komen dagen. Waarom dat is mag Joost weten.

De materiaalwagen viel in stukken uiteen: de fa. Van Mourik te Buurmalsen is zo vriendelijk geweest met 10 % korting een nieuwe wagen te bouwen geheel volgens onze behoeften, zodat we weer 10 jaar vooruit kunnen.

Langzaam vormt zich een lijstje voor volgend jaar. Er kan nog meer bij.

Wie Wat Weet Worde Wakker.

De griendhandel ligt weer op zijn gat. Dat betekent voor volgend jaar werk voor onze Vuurmeester.

De direktie van de Snuffelkrant is zo aardig geweest ons affiche van vorig jaar

in dat blad nogmaals af te drukken. Dank!

Bericht van de penningmeesteresse.

Wij zouden dit verslag willen besluiten met het verzoek na te willen gaan - als het natuurlijk niet te veel moeite is en zonder dat enige toezegging Uwerzijds zou kunnen leiden tot welke verplichting dan ook naar Ons toe - of wellicht door omstandigheden die buiten U liggen maar die voor de betrokkene buitengewoon vervelend zijn (zonder dat de schuldvraag verder wordt opgeworpen als gevolg waarvan eigenlijk een schuldvangkommissie zou moeten worden ingesteld hetgeen nog wel eens zou kunnen leiden tot een boeiend kompetentievraagstuk, waarover - maar dit geheel ter zijde - weinig jurisprudentie bestaat) het U is ontschoten (hebt u dat nou ook? Dat je alles vergeet? Moet je alles opschrijven op briefjes, raakt dat briefje weer zoek, vind je dat weken later terug, snap je niet meer wat er op staat. "Karel zeggen dat ze geen eieren lust." Welke Karel was dat eigenlijk? En wat moet die met andere juffrouwen want alle Karels die u kent zijn gelukkig getrouwd. Wat gaat het u trouwens aan, laat ze dat zelf uitvissen. (Wat ui bakken in de koekepan, een ei er bij en dan kaas er over, deksel er op en een kwartiertje op laag vuur, dat is ook heel lekker en een goeie vervanging voor vlees: vegetarisch koken is niet zo moeilijk.)) dat er organisaties bestaan die zich bezighouden met zaken waar geen ander wakker van ligt (want als die er wel waren dan hoefden die organisaties niet te bestaan: dat is logisch, hè?) maar die (de zaken) toch wel van zodanig belang te achten zijn dat er aandacht aan moet worden besteed - alhoewel, dat is ook maar betrekkelijk, want waarom ligt een ander er dan niet wakker van - en die (de organisaties) alleen maar kunnen bestaan als er mensen zijn die (da's nou 9x "die" in één zinnetje: lelijk hoor!) bereid zijn dergelijke organisaties moreel (dat is dus grateloos) en financieel (nou komt de aap uit de mouw) te willen steunen middels een gift via (dat is Latijn voor weg) de giro (dat is Grieks voor draaimolen) of de Rabobank (bank is Italiaans voor tafel, het Latijnse rabo betekent: ik ben razend, en ook wel: handgeld, wat in dit geval niet toevallig is!) en dat is nou precies waar Uw Penningmeesteresse mee zit: de kas is zeer leeg want vorig jaar kwam er bijna niemand over de brug door oorzaken die zich aan het penningmeesteresselijk oordeel onttrekken. Toch kost ondersteuning aan onze werkgroep maar f 15,-- en dat is al meer dan 10 jaar zo (nog nooit ontving U zoveel ellende voor zo weinig geld), reden om U met enige nadruk te wijzen op

giro 30 62 411 ten name van de penningm. te Geldermalsen

of RABO-bank rekeningnr. 3212.35.703

U zoudt dan tevens Uw vergeetachtigheid over vorig jaar kunnen herstellen, daarbij geholpen door de overweging dat giften aan onze werkgroep fiscaal aftrekbaar zijn. Tot besluit. Omdat toch iedereen met vakantie gaat heeft een vergadering geen zin meer. In het najaar komt hopelijk het voorstel tot oprichting van een stichting. Het gesprek daarover wordt dan gekombineerd met een jaarvergadering.

Tot dan, HtB.

Ontmoeting met een hermelijnenfamilie.

Tijdens mijn vakantie in het Rothaargebirge in het Sauerland had ik het genoegen een hermelijnenfamilie te ontmoeten. Wandelend langs het riviertje de Orke kwam ik tegen het middaguur bij een bruggetje aan. Ik bleef daar een tijdje staan omdat ik al eerder daar een waterspreeuw had waargenomen en zag in het water een paar forellen rondzwemmen. Opeens hoorde ik een scherpe kreet en zag 5 hermelijnen langs de met stenen bezaaide waterkant onder de brug wegschieten. Enkele minuten waren ze spoorloos in de dicht begroeide oeverkant, maar opeens zag ik ze 15 meter verder een voor een de weg oversteken. De lange staart met zwart uiteinde was duidelijk waarneembaar. Ik ben nog enkele keren naar deze plek terug geweest, maar het bleef helaas bij die ene waarneming.

Als lid van de zoogdierenwerkgroep werd mijn interesse gewekt en ben op zoek gegaan naar literatuur over marterachtigen en in het bijzonder wezelachtigen, waartoe de hermelijn behoort.

HERMELIJN

De hermelijn heeft een lengte van 24-29 cm. en een staart van 8-12 cm. Het gewicht legt tussen de 125 en 450 gram. Het is een bijzonder slank dier; het ziet zelfs kans door de hals van een fles te kruipen waarvan de diameter nauwelijks 2,5 cm. bedraagt. Het ♂ heeft 4 paar tepels. De paartijd vindt plaats in juni/juli of februari/maart, maar de werptijd is steeds in mei en juni, waarbij 4 tot 7 jongen geworpen worden. Als de jongen bijna volwassen zijn gaat de hele familie gezamenlijk op jacht.

De oorschelpen steken duidelijk boven de vacht uit. De zomervacht is bruin en aan de onderzijde wit. Het uiteinde van de staart is zwart. De wintervacht is helemaal wit, met uitzondering van de zwarte staartpunt. Vooral de wintervacht is lange tijd een gewild bont geweest, dat de schouders van koningen, hertogen en bisschoppen tooide. De verharing in de lente en herfst begint bij de kop en nek en breidt zich geleidelijk naar achteren en de flanken uit.

Het is een prachtig diertje en in de vriendelijke kop met zijn spitse snuit en brede afgeronde oorschelpen staan de donkere ogen, die ondanks de wat starige blik niets ontgaan. Ondanks het vriendelijke uiterlijk zijn het zeer felle rovers. De hermelijn komt tot 3400 mtr. hoogte voor in de bossen, akkers, parklandschappen, rietvelden, steppen en duinen. Een soort dus die zich op vele plaatsen thuis voelt.

Hij is het meest actief 's nachts van 1-5 uur en overdag van 7-16 uur met een top van 10-11 uur. Dan gaat hij op jacht naar zoogdieren, echter niet groter dan een rat, zoals spitsmuizen, mollen, hamsters, siezels en lemmingen. Maar ook wel hazen, konijnen en ook vogels en eieren, reptielen, kikkers, vissen en insekten versmaadt hij niet.

Hij heeft een eigen territorium met een vaste woonplaats en een aantal schuilplaatsen. Het territorium wordt afgebakend door boomstronken, stenen e.d. te voorzien

van een geurvlaag. Met de anaalstreek wordt hier langs gestreken en een geurstof afgescheiden. Het doel hiervan is om in het gebied thuis te geraken, vaste wissels te merken en het afbakenen van het territorium tegen rivalen, maar ook voor het aanlokken van geslachtspartners.

Hij beweegt zich erg levendig en snel, sluipt in gaten en spleten en onderzoekt nauwlettend de omgeving af. Af en toe staat hij met gestrekte kop en een opgeheven voorpoot stil en kijkt speurend om zich heen. Ook is hij dikwijls aan het "kegelen", dat is een karakteristieke houding voor marterachtigen waarbij het dier zich op de achterpoten opricht. Hij steunt daarbij op het achterste deel van de voeten en staart. Bij het oversteken van een open veld beweegt hij zich met grote snelheid met de zogenaamde martersprong, een spronggalop waarbij de voor- en achterpoten tegelijkertijd worden afgezet en weer op de grond geplaatst, terwijl de rug bij het naar voren brengen van de achterpoten sterk wordt gekromd.

Normaal loopt hij met kleine trippelpasjes en gestrekt lichaam alsof hij glijdt. Het is een behendig klimmer, die makkelijk 1 meter hoog en ver kan springen. Hij vindt zijn prooi door middel van reuk, gehoor en gezicht; sluipt dan tegen de grond gedrukt, met gestrekte hals en gebruik makend van elke dekking. Hij volgt de reukspoor en bespringt de prooi, grijpt met de kaken bij de achterkant van de kop of in de nek en krabt met de achterpoten snel over het achterlijf om het in zijn verdediging te belemmeren.

Bij ontsnapping gaat hij er achteraan en pakt het opnieuw, zelfs in het water. Hij doodt de prooi door de lange spitse hoektanden door het schedeldak van het achterhoofd te dringen. De onderste kaken doorboren de schedel achter het oor en dringen door tot in de hersenen, waardoor de dood snel intreedt.

Daarna wordt de prooi besnuffeld en het bloed uit de wonden opgelikt. De gedode dieren worden verborgen. Dan zoekt hij naar een andere prooi en doodt net zo lang tot er geen meer te vinden zijn. Nu pas wordt de prooi opgegeten. De zogenaamde "bloedroes" waarin de hermelijn zich zou bevinden na het oplikken van het bloed uit de wonden is een verzinzel.

Het komt voor dat een hermelijn zich toegang tot een kippenhok weet te verschaffen en alle kippen doodt. Hij is dan soms zo afgemat dat hij niet meer in staat is de vele slachtoffers weg te slepen en blijft in het hok en valt in slaap.

Ook de hermelijn heeft vijanden zoals roofvogels, ooievaars, uilen, katten, honden en niet te vergeten de mens. Hij wacht de aanval van zijn belager niet af en valt zelf aan. Het stoot soms een scherpe, gillende waarschuwings- of aanvalskreet uit. Bij zijn verdediging maakt hij sissende, krassende en grommende geluiden. Ook onderhoudt hij sociale kontakten d.m.v. geluid en produceert dan trillende of kirrende, bijna zingende hoge tonen.

Ook in de omgeving van Culemborg komen hermelijnen, wezels en bunzingen voor. De zoogdierenwerkgroep wil zich graag een beeld vormen van de aanwezigheid van genoemde soorten. Indien u uw waarnemingen aan ons door wilt geven kunt u terecht bij:

De rentree van de waarnemingskaart.

Op velerlei verzoek willen wij weer gaan starten met de publikatie van waarnemingen van vogels in Culemborg en direkte omgeving aan de hand van waarnemingskaartjes. Voor onze trouwe leden zal het principe bekend zijn, maar voor onze nieuwkomers wellicht niet, vandaar enige toelichting.

Zoals u zult begrijpen, zijn waarnemingen van bijv. huismus, spreeuw, merel, zwarte kraai, enz. op zich natuurlijk aardig, maar ons inziens niet geschikt voor plaatsing in de Hak-al, daar genoemde soorten (zeer) algemeen in en rond Culemborg voorkomen. Welke waarnemingen zijn dan wel beëeld? In principe, alle waarnemingen van soorten die minder talrijk aangetroffen kunnen worden, zoals bijv. patrijs, watersnip, boomvalk, ransuil, kneu, enz.

Het ligt in de bedoeling, de door u ingevulde kaartjes op een tweemaandelijke basis in de Hak-al te publiceren.

Mocht u interesse hebben om regelmatig uw waarnemingen aan ons door te geven, dan zijn wij graag bereid op verzoek u de kaartjes te leveren. Uiteraard kunnen de kaartjes ook op één van de onderstaande adressen afgehaald worden.

Onderstaand een voorbeeld van het waarnemingskaartje:

<u>Natuur- en Vogelwacht Culemborg</u>		
<u>Soortnaam:</u>	<u>Broedgeval:</u> ja / neen / ?	
<u>Waarnemer(s):</u>		
<u>Datum:</u>	<u>Tijd:</u>	<u>Afstand:</u> ca.....mtr.
<u>Aantal:</u>exx.ad. /juv. /vrouw /man
<u>Plaats van waarneming:</u>		
<u>Gezien / gehoord / gezien + gehoord</u>		<u>Kijker:</u> x
<u>Vliegend / zittend / fouragerend / slapend / trekkend richting:</u>		
<u>Zingend / roepend / zwemmend /</u>		
<u>Opmerkingen en eventuele beschrijving:</u>		

Nico Peek

Henk Vennix

Gerard van Ruiten

Sleutelbloem 4

Parklaan 99

Chopinplein 41

0 3 4 5 0 - 1 7 9 0 3

0 3 4 5 0 - 1 4 3 8 2

0 3 4 5 0 - 1 9 5 8 1

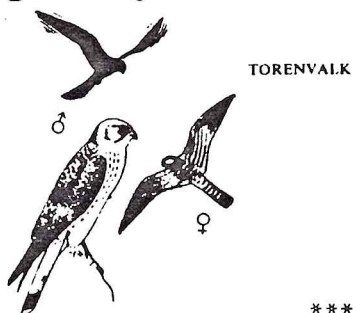
De bosuil is dit jaar onze kampioen. We hebben in totaal vijf nestkasten voor deze vogel. Drie van deze nestkasten waren bezet, en wel met resp. 4, 4 en 2 eieren. Dit resulteerde in een totaal van vijf jongen, die alle vijf zijn geringd. Ook lukte het nog een ad.-exemplaar te ringen.

De torenvalk heeft het dit jaar weer een beetje laten afweten. De valken hebben 30 nestkasten tot hun beschikking. Zij hebben dit jaar slechts 24 eieren geproduceerd. Zeventien jonge valken kozen het luchtruim, waarvan 7 met een ring.

Ter vergelijking van de broedresultaten over de laatste vijf jaar.

jaar	TORENVALK			BOSUIL			
	aantal nestkasten	aantal eieren	aantal jongen	aantal nestkasten	aantal eieren	aantal jongen	
1980	36	34	27	5	2	geen	
1981	34	60	47	5	3	1	
1982	35	24	13	5	4	2	
1983	32	20	18	5	8	2	
1984	30	24	17	5	10	5	

De torenvalkenkasten zijn verschillend van ouderdom. De eerste kasten hangen al zo'n 15 jaar. Ieder jaar moeten er kasten vernieuwd worden. Kastens op plaatsen waar nooit een teken van bewoning is vastgesteld, worden niet vernieuwd als zij aan vervanging toe zijn. Vandaar het jaarlijkse verschil in aantal.

* IN MEMORIAM *

* Augustus jongstleden is Ellen Bierman overleden. *
* Diegenen onder ons die haar goed kenden wisten dat zij een strijd leverde *
* met een ernstige ziekte. Eeb strijd die zij op 16-jarige leeftijd moest op- *
* geven, een leeftijd waarop je eigenlijk nog een leven voor je hebt. *
* Wij hebben haar leren kennen op die momenten dat zij toch in staat was deel *
* te nemen aan diverse activiteiten, in de overtuiging dat wij haar op een *
* prettige wijze hebben mogen meemaken en dat zij ook zo in onze herinnering *
* blijft voortleven. *
* De familie Bierman heeft een moeilijke periode achter zich en ook voor de *
* toekomst wensen wij hen veel kracht en troost toe. *

Het paddenprojekt is een niet meer weg te denken aktiviteit van de N.V.W.C. Sinds 1979 wordt er elk jaar aan de Ronde Haven gelegen aan de Kleine Buitenom gaas geplaatst om de padden en andere amfibieën tegen te houden.

Op deze wijze kunnen wij ze op weg naar hun voortplantingswater redden van een zekere verkeersdood.

Het meewerken aan dit projekt vereist van degenen die meedoen een zekere discipline en inspanning. Het plaatsen c.q. opruimen van het gaas neemt ieder jaar toch minimaal vier zaterdagochtenden in beslag.

Het kontroleren van de emmers 's morgens vroeg en in de namiddag/avond kost ook gemiddeld één à twee uur per week, dit vanaf begin maart tot augustus.

Dit jaar mochten we weer rekenen op een aktieve en leuke ploeg, waarvan de namen best eens genoemd mogen worden:

Theo de Jong, Hans van de Warenburg, Harry van de Warenburg, Pieter de Visser, Frits Schuurman, Familie v.d. Ree, Johan de Kruif, Jo van Beusekom, Paul v.d. Sluis, Leo v.d. Kooij en voor de koffie + koek: Fam. V.d. Warenburg en Fam. Kalden.

Ook in 1985 hopen wij weer op hun te mogen rekenen, terwijl versterking reeds is toegezegd door enkele mensen.

Dit jaar maakten we voor de heentrek nog gebruik van het bekende gaas. Voor de terugtrek gebruikten we "nieuw" materiaal, een sterk doek (ook wel gebruikt voor beschoeiingen) dat beter bestand leek tegen het ingraven en tegen wortels, makkelijker in te graven was, schoon te maken en als belangrijkste faktor alle amfibieën van klein tot groot tegenhoudt.

Voordeel voor de penningmeester dat het nieuwe materiaal ook twee maal zo goedkoop is dan het voorheen gebruikte gaas.

Het plan is dan ook om volgend jaar aan beide zijden het nieuwe materiaal te plaatsen. Begin maart van dit jaar werd een korte voorbespreking gehouden om een tijdschema te maken, tevens werden wat dia's vertoond.

Zaterdag 17 maart werd met het karwei begonnen en in een ochtend stond het gaas ingegraven klaar om de amfibieën op te vangen.

Vanaf die datum werd er ook elke dag gecontroleerd. Op 26 maart werden de eerste padden gevangen.

Waarom minimaal twee maal per dag kontrôle?

Gebleken is, in tegenstelling tot wat de literatuur vaak vermeldt, dat padden ook overdag trekken en dus niet alleen 's nachts. Omdat bij zonnig warm weer de kans op uitdroging bestaat wordt twee keer per dag gecontroleerd. Een andere reden is dat ook vaak muizen, kevers e.d. in de emmers terechtkomen.

Ook dit jaar werden veel padden toch overreden, dit komt omdat we niet de gehele route kunnen afzetten en gekonstateerd is dat veel padden vanaf de jachthaven komen of onder de Goilberdingerpoort vandaan komen.

Hoeveel padden toch overreden worden is moeilijk na te gaan, omdat de lijken vaak meerdere malen overreden worden, verdrogen, verwijderd worden door b.v. kraaien/eksters en er dus binnen de kortste keren niets meer te zien is.

De gegevens werden verzameld op speciale formulieren.

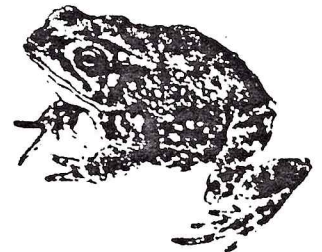
Hieronder een kort overzicht van de resultaten:

♂ = mannetje; ♀ = vrouwtje; ♂₊ = amplex (mannetje op vrouwtje).

	Pad			Bruine kikker		
	♂	♀ ₊	♂ ₊	♂	♀ ₊	♂ ₊
<u>Maart:</u>						
ochtend:	96	14	2	11	13	2
middag:	5	3	1			
 <u>April:</u>						
ochtend:	99	84	77	2	6	-
middag:	231	81	82			
 <u>Mei:</u>						
ochtend:	2	5	-	3	5	-
middag:	3	2	-			

Resumé heentrek:

Totaal vrouwtjes pad 189 exx.
 Totaal mannetjes pad 436 exx.
 Totaal amplex pad 162 maal (= 324 exx.)
 Totaal Bruine kikkers 44 exx.

PAD

Tot eind mei werden er op de terugtrek 889 padden overgezet.

Samengevat: vanaf eind maart tot eind mei werden totaal 1838 padden overgezet.

Na mei zijn er nog enkele tientallen padden overgezet.

Het resultaat ten opzichte van voorgaande jaren is niet geweldig hoog, maar ook niet slecht te noemen. Oorzaken zijn moeilijk aan te geven, maar kunnen zijn:

- met name vrouwtjes padden trekken niet ieder jaar naar de voortplantingsplaats.
- padden/kikkers die niet door N.V.W.C.-tellers worden overgezet en geregistreerd, maar door derden (vaak met de beste bedoelingen) worden overgezet.
- de huizenbouw achter de Doelen, wat voorheen braakliggend en een ideaal terrein voor padden was.

We mogen dus stellen dat er tot eind augustus ± 2.000 padden van een verkeersdood zijn gered en verder: ± 50 bruine kikkers, 2 heidekikkers en diverse kleine salamanders. Daarnaast zijn vele tientallen kevers en muizen uit de emmers verwijderd.

Ook voor volgend jaar staat voorop dat we met het beschikbare materiaal zoveel mogelijk amfibieën veilig overzetten. Daarnaast hopen we ook wat meer inzicht te

krijgen in de trekgewoontes van amfibieën.

Voorlichting is ook belangrijk, naast veel aandacht in de pers, waren wij ook aanwezig op de Braderie eind augustus met als thema "Het paddenprojekt".

De reacties van het publiek waren positief en dat geeft weer moed om verder te gaan met de bescherming van deze prachtige dieren en bij het publiek meer begrip aan te kweken voor de natuur waar amfibieën ook deel van uit maken.

Bescherming en edukatie gaan hand in hand.

Medio februari start het paddenprojekt weer en dan hoort u weer van ons en wij hopen op voldoende medewerking.

Voor meer inlichtingen: Harry v.d. Warenburg

Schapebloem 20

tel.: 1 4 3 5 8 (overdag: 0 3 0 - 9 5 1 3 0 6)

Theo de Jong

Prijssestraat 19

tel.: 1 7 8 8 7

Tot ziens in 1985.

Fiets-/wandelekskursie rand Langbroekerwetering-gebied op zaterdag 24 november 1984.

Waarschijnlijk kennen de meesten van ons het Langbroekerwetering-gebied, zoals gelegen ten noorden van Wijk bij Duurstede, alleen van een bezoekje in het voorjaar of een tochtje per fiets op een zonnige zomerdag. Maar juist in het najaar is een ekskursie naar dit schitterende gebied met z'n gevarieerde landschapsstructuur in de vorm van essenhakhoutpercelen, loofbossen, weilanden en grienden, z'n landgoederen, kasteeltjes en idyllische plekjes beslist de moeite waard.

Het ligt in de bedoeling om op zaterdag 24 november a.s. dit onvervalste stukje Utrechts landschap tussen Wijk bij Duurstede en Werkhoven nader te verkennen. Dit doen we dan per fiets over de Langbroekerdijk en al wandelend en grasduinend door de landgoederen Sandenberg, Walenburg en/of Leeuwenburgh.

Wat we zoal op onze weg kunnen ontmoeten? Hopenlijk veel (trek)vogels, paddestoelen, enkele zoogdierensoorten, maar vooral veel natuurschoon in herfsttooi!

Vertrek per fiets vanaf het Nonnetje aan de Ridderstraat om 8.30 uur en we denken om circa 14.00 uur weer terug te zijn in Culemborg, dus koffie, brood, enz. meenemen. Graag tot ziens op zaterdag 24 november a.s.!!

Gerard van Ruiten.

Regelmatig komen er nieuwe boeken binnen voor onze clubbieb. Regelmatig ook komen er GEEN mensen om deze te lenen. Het is geen verplichting om boeken te lenen, maar het loont misschien wel de moeite om eens op een dinsdag te komen neuzen.

Nieuw binnen gekomen:

VOGELS.

VO 43 - *Vogels* = veldgidsje door Peter Hayman.

VO 56 - *Verdelging en instandhouding van vogels* = ecoscript 5 van Mondiaal Alternatief

VO 47 - *Grutto* = ecoscript 12.04 Mondiaal Alternatief

VO 48 - *Ortolaan* = " 12.06 " "

VO 49 - *Veldleeuwerik* = " 12.08 " "

VO 52 - *Goudvink* = " 12.18 " "

VO 53 - *Spreeuw* = " 12.27 " "

VO 79 - *Trektellingen in de Redich. Waard* , voorjaar 1983 - T.M.F. Kompier.

PLANTEN

PL 18 - *Inventarisatieverslag Mariënwaard 1976.*

PL 7 - *Natuurbos-Productiebos* = ecoscript 19 van Mondiaal Alternatief.

GEBIEDEN

GB 25 - *Markerwaard/Markermeer* = witboek IJsselmeer, uitgegeven in samenwerking met de Vereniging tot Behoud van het IJsselmeer (J. van der Zwaag)

INSEKTEN

IN 8 - *Onderzoek naar de dagvlinderfauna van de Groote Peel, en de Mariapeel*-(7/8-'83)

NATUURBESCHERMING EN MILIEU

NB 22 - *Verven en lijmen* = een boekje met raadgevingen en vermeldingen van gevaren voor mens en milieu bij gebruik van verf en lijm (inclusief een Klussenwijzer).

NB 23 - *Milieusparend Huishouden* = Natuur en Milieu.

NB 24 - *De planning van het milieubeleid* = Vergaderjaar '83/'84 van de Tweede Kamer der Staten Generaal.

ALGEMEEN

AL 82a en 82b - *Evaluatie streekplannen in hoofdlijnen van de provincie Gelderland.*

AL 83 - *Geen plaats voor jagers?* = ecoscript 10 van Mondiaal Alternatief.

AL 84 - *Naar een ecologisch verantwoord Faunabeheer* = ecoscript 16 van Mondiaal Alternatief (een bijdrage tot de discussie over jagen, vangen en alternatieven voor het beheer van in 't wild levende diersoorten.

AL 85 - *Op hoop van Leven* = verslag over de Europese Samenwerking op het gebied van Natuurbehoud en Milieubeheer.

Helaas trok deze ekskursie erg weinig belangstelling. Slechts met ons vijven vertrokken we op de fiets om 9.00 uur 's morgens uit Culemborg. De mogelijkheid bestond nog om zich bij het viadukt van Zijderveld bij de ekskursie aan te sluiten. Evenwel daar ter plaatse aangekomen, bleek niemand op ons te wachten. Na nog een kwartiertje fietsen bereikten we het ekskursiegebied. Gewapend met twee harkjes stortten wij ons vervolgens op de moeras- en waterplanten.

Opvallend talrijk was het kikkerbeet, dat tesamen met klein kroos, veelwortelig kroos en vlotvarentje nagenoeg het hele wateroppervlak bedekte. Langs de kanten vielen o.m. driedelig tandzaad, knikkend tandzaad, melkeppe, kattestaart en moerasvergeetmenietje te bewonderen. Ondertussen werd het zelfs zonnig. Jazeker! De thuisblijvers bleken dus last van koud watervrees te hebben gehad. Twee van ons proefden voor het eerst en dus voor het laatst van de waterpeper. Terwijl we met de fiets aan de hand het wandelpad verder afliepen, hoorden en zagen we nog drie boomvalken en een aantal cirkelende buizerds.

KATTESTAART

De nu weer snel dichttrekkende lucht deed ons een natte thuiskomst vrezen. Gelukkig bleek dat mee te vallen, want pas na onze thuiskomst begon het te plenzen. Het was een fijne ekskursie naar een mooi en rustig gebied. Jammer dat er zo weinig deelnemers waren.

Waarnemingenlijst:

- kikkerbeet
- driedelig tandzaad
- knikkend tandzaad
- vlotvarentje
- klein kroos
- veelwortelig kroos
- moerasspirea
- kattestaart
- kleinbloemige wilgeroosje
- hennepnetel
- blauw glidkruid
- melkeppe
- fluitekruid

ENGELWORTEL

- engelwortel
- berenklauw
- moeraswalstro
- heermoes
- pijlkruid
- holpijp
- kleine watereppe
- grote watereppe
- waterpest
- hoornblad
- waterpeper
- waterrus

MOERASVERGEETMENIETJE

- pitrus
- biezeknoppen
- hondsdrif
- brunel
- liesgras
- gevleugeld hertshooi
- haagwinde
- riet
- penningkruid
- moerasvergeetmenietje
- veenwortel
- perzikkruid
- varkensgras

WATERPEPER

De vlinder met de doodskop.

Op vrijdagmiddag 31 augustus j.l. werd ik opgebeld door Kees v.d. Ham. Hij vertelde dat een kennis van hem, die aan de Zeedijk woont, bij het aardappelrooien een interessante vondst had gedaan. Het was een enorme lichtgroen-gele rups met blauwe en gele streepjes op de flanken. Bovendien had de rups een uitsteeksel van achteren. Omdat ik een geruime tijd geleden ook eens zo'n rups gezien had, wist ik dat het de rups van een doodshoofdvlinder moest zijn. Zeker een bijzondere vondst want je komt ze niet vaak tegen.

Even later stond Kees voor mijn deur met de reuzerups in een potje. Hij had de rups van de Zeedijk opgehaald en meteen op mijn aanraden een takje aardappelloof erbij gedaan. Inmiddels had ik de gids "nachtvlinders in kleur" (door L. Lyneborg., uitg. Moussault) er op nageslagen. Samen met Kees en mijn familie constateerden we dat het inderdaad de rups van een doodshoofdvlinder was. Enige metingen wezen uit dat zijn lengte 14 cm. en de doorsnede bijna 2 cm. bedroeg.

Een klein plastic aquariumbakje werd geschikt gemaakt als verblijf voor de alsmaar rustig doorvretende slokop. Op de bodem werd een dikke laag tuinaarde aangebracht met daarin een klein glazen potje met water voor de tak aardappelloof.

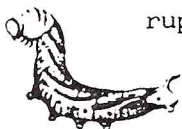
De volgende morgen was al het blad reeds tot de nerf afgekloven. Omdat de rups wat suffig begon te worden, heb ik de volgende dag een paar dia's van hem geschoten.

Weer terug in zijn bakje, begon hij zich in te graven in de laag tuinaarde.

Nu ik dit schrijf, is de rups al een paar weken een grote bruine pop.

Hopelijk komt het ervan de verschijning van een volwassen doodshoofdvlinder mee te maken. Als dat zo is hoort u er nog meer van.

P.S. Een week later stond in het "Extra Nieuws" een foto van een andere "doodshoofdrups" die door Wim Kievit gedetermineerd was.

Iets over de doodshoofdvlinder.

De doodshoofdvlinder - *Acherontia atropos* - is een nachtvlinder die is ingedeeld bij de familie van de pijlstaarten - Sphingidae -.

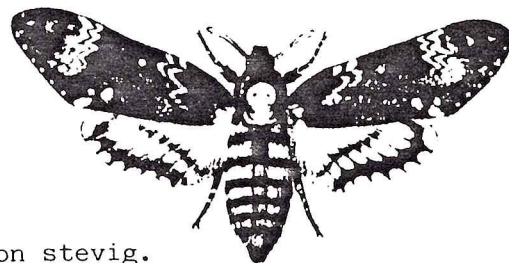
Met zijn vleugellengte van 7 cm. is hij de grootste vlindersoort van ons land. De voorvleugels zijn hoofdzakelijk donkerbruin

met geelachtige witte tekening. De achtervleugels zijn lichtgeel met twee donkere banden.

Bij de rustende vlinder zijn deze gekleurde achtervleugels onder de donkere voorvleugels

gevouwen. Het lijf van de vlinder is buitengewoon stevig.

Het achterlijf is bruin|geel gestreept in dwarsbanden, maar het opvallendste is de tekening op de rug van het borststuk.

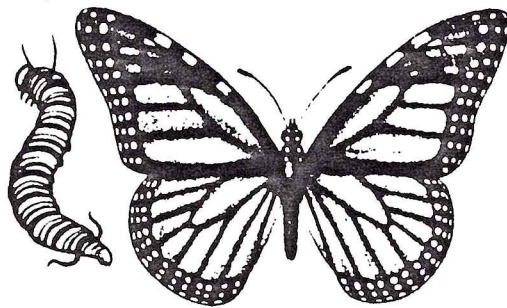

Met een klein beetje fantasie herkent men in de lichte vlekken een doodshoofd. Hieraan dankt de vlinder zijn naam. Voor een beschrijving van de rups verwijs ik naar het artikel hierboven. De rups is de grootste die we in ons land kunnen tegenkomen.

De vlinders vliegen 's nachts rond om bloemen te bezoeken. Met hun lange roltong zuigen ze nectar op, ondertussen als een kolibri met snelle vleugelslagen stilhangend in de lucht. Een bijzonderheid is dat deze vlinders op zoek naar zoetheid wel eens in een bijenkorf terecht komen. Hun snoeplust komt hun dan evenwel duur te staan.

Merkwaardig is het dat deze vlinders wanneer ze in hun rust gestoord worden een hoog piepend geluid maken. Hetgeen bij vlinders wel heel ongebruikelijk is.

De doodshoofdvlinder is eigenlijk geen echte inheemse soort. Ieder jaar trekken de vlinders vanuit Afrika naar het noorden. Bij gunstige weersomstandigheden komen ze ook in ons land terecht. Hun verschijnen is echter zeer onregelmatig. De wijfjes leggen hier eitjes op aardappelplanten en wanneer de rupsen volgroeid zijn verpoppen zij zich in de grond. In bijna alle gevallen overleeft de pop onze winter echter niet. De wijfjesvlinders die voor de winter uit de pop komen, kunnen geen eieren leggen, zodat de immigranten uitsterven.

Leo v.d. Kooij.

monarchvlinder (*Danaus plexippus*), 120 mm;

"D E L A A T S T E W U L P"

Bij drukkerij Kaal te Amsterdam is zojuist verschenen het boek 'De Laatste Wulp' van de Canadese schrijver Fred Bodsworth.

De beperkte oplaat laat het niet toe het boek in alle boekwinkels in voorraad te hebben. De winkelprijs van dit fraai uitgevoerde boek is f 18,50.

Voor leden van o.a. de Natuur- en Vogelwacht Culemborg is 'De Laatste Wulp' verkrijgbaar voor een gereduceerde prijs van slechts f 16,50 per exemplaar (inclusief verzendkosten). Bij een afname van 5 of meer exemplaren is de prijs f 15,--. Een korte omschrijving van de inhoud van dit boek vindt u in de bijgeleverde kopie-brochure. U kunt dit boek bestellen door overmaking van f 16,50 op postrekening 34 33 351 t.n.v. F. Waroux, rek. Natuur- en Vogelwacht Culemborg. Bij het bereiken van het gewenste aantal bestellingen voor de reductie, zal de betreffende korting ad. f 1,50 weer aan u worden overgemaakt. De bestellingen dienen vóór 15 november bij de penningmeester binnen te zijn (datum dagafschrift giro!). Misschien is dit boek een leuke attentie voor St. Nicolaas???

Na een - volgens sommigen te lange - vakantie kwamen op deze maandag weer een tiental leden samen om de lopende zaken te bespreken.

Deze maandelijkse vergaderingen zijn bedoeld voor álle leden, en iedereen is dan ook bij deze hartelijk uitgenodigd om de volgende vergadering (22 oktober, 20.00 uur in 't Nonnetje) bij te wonen. Dan nu het verslag.

1. Ingekomen en uitgaande stukken.

- Een brief van de Ziekenomroep (onze toekomstige partner) over vrijwilligerswerk.
- Informatie over een nieuw verschenen boek, getiteld "De laatste wulp", over eskimowulpen. Informatie in deze of de volgende Hak-al.
- Jaarverslag 1983 van de milieuwerkgroep Geldermalsen e.o. (zie elders in deze Hak-al).
- Italiaanse informatie (wordt vertaald) van Lo Strillozzo.
- Een boekje over vogeltrek van de Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Trekvogels, dat op de leesplank ligt en op de bibliotheekavonden kan worden ingezien.
- Enkele exemplaren van het schitterende tijdschrift over zoogdieren "Lutra", met twee themanummers over de otter en de hamster, ook tijdens de biebavond te bekijken.
- De greenpeace-krant nr. 3/1984, leesplank.
- Molm nr. 1/1984. Dit is een periodiek van de Stichting Kritisch Bosbeheer, waarin dit keer deel 2 van een stuk over Nederlandse bosreservaten, bosproblematiek in Vlaanderen en iets over de bestrijding van luchtvervuiling. Als schrijver dezes het uit heeft komt ook dit geschrift op de leesplank.
- Kruisbek 3-4/1984, van de Vogelwacht Utrecht, waarin een zeer interessant stuk over de najaarstrek in 1983. (leesplank)
- De Wulp van de Vogelwacht Den Haag, nrs. mei - augustus.
- Natuur en Milieu, juli/augustus en september 1984, met in het eerste een artikel over de bedreiging van de Nederlandse flora (leesplank).
- Natuurbehoud, voor de meesten wel bekend, had in het nummer van augustus '84 aandacht voor het Lauwersmeer.
- Eén deel - en een eindrapport over de invloed van plankzeilen of met een modern Engels woord surfen, op watervogels. De invloed (over het algemeen negatieve) van deze zeer sterk groeiende sport wordt besproken naar aanleiding van een onderzoek op de randmeren.
Deze rapporten zullen in de bieb komen.
- Gelderse milieukrant nr. 4-'84 en een folder hierover (leesplank).
- Een aantal dossiermappen werd aan de N.V.W.C. geschonken door de familie Verbeek, waarvoor nog onze hartelijke dank.

- Nieuwe krant van de Internationale Filmservice over de films die in het komende jaar te verkrijgen zijn. Over een poosje zult u er ongetwijfeld een aantal kunnen zien bij de N.V.W.Cinema.

Er was één uitgaand stuk:

- Onze penningmeester verzond een brief aan de Stichting Zomerfeesten voor subsidie om de schitterende 100-jaar oude flora van Culemborg uit te geven. Na echter nieuwe kalkulaties blijkt de uitgave voor een vereniging als de onze veel te duur. Helaas.

2. Zoogdierenwerkgroep.

Een deel van deze nieuwe werkgroep binnen de Vogelwacht gaat dit jaar onder leiding van de zoogdierenkenner Dhr. Margry naar Boxtel, om daar kennis op te doen over het onderzoek naar deze verborgen levende dieren. Voor informatie over de zoogdierenwerkgroep kunt u terecht bij Gerard van Ruiten.

3. Vogelwerkgroep.

De koördinatie van deze werkgroep die de laatste tijd door Tom Kompier werd gedaan is momenteel vakant. Binnen de werkgroep zal naar een opvolger gezocht worden. Het kaartsysteem en de waarnemingenlijst die nu al jaren kwakkelen zullen door het illustere drietal Nico, Henk en Gerard worden overgenomen.

De vergadering was het erover eens dat dit toch een motiverend onderdeel kan zijn, en iedereen wordt gevraagd om mee te werken om de nieuwe start succesvol te maken.

4. Clubhuis.

Er is nog steeds veel activiteit van een aantal leden om de grote hoeveelheid papierenrompslomp en vergaderingen/overleggingen enz. in goede banen te leiden. Zo'n groot projekt hebben we in ons bijna 10-jarig bestaan dan ook nog niet bij de kop gehad.

Er zijn pogingen gedaan om van allerlei instanties subsidie los te krijgen. Ook het overleg met de Zieken Omroep Culemborg en de Gemeente is nog intensief.

Door tijdig ingrijpen van Breun kon de oorspronkelijke begroting van de bouwkosten nog op tijd worden bijgesteld. Deze was veel te laag gekalkuleerd!

Hoewel het allemaal nu dus duurder wordt is het toch belangrijk om dit op tijd te hebben gekorrigeerd, daar we er anders toch tegenaan zouden zijn gelopen.

Op de volgende vergadering zullen de vorderingen worden besproken.

5. Enquête.

De bespreking van dit belangrijke punt wilden we niet te haastig afraffelen en vanwege de tijd is dit punt nu als eerste punt op de agenda van de volgende vergadering geplaatst. (neem allemaal de Hak-al met de enquête-uitslag mee, dat praat makkelijker).

6. Jubileum.

De jubileumkommissie komt 1 oktober weer samen. Nieuwe medewerkers zijn trouwens nog zeer gewenst, neem gaarne even contact op met Kars (0 3 4 5 0 - 1 9 7 3 4).

7. Kampen.

Voor het winterkamp, wat erg gunstig valt dit jaar, zal in de eerste plaats Texel geprobeerd worden. Als dit niet lukt dan zal Zeeland of Ameland tweede keus zijn. Houdt in ieder geval 26 - 30 december maar vrij.

In het voorjaar (Hemelvaart) zullen we proberen om een buitenlands kamp te organiseren. De twee mogelijkheden zijn Cape Griz Nez in Noord Frankrijk en de Hautes Fagnes in België. De kosten zullen zo laag mogelijk worden gehouden, maar begin toch maar vast te sparen!

8. Ekskursieprogramma.

Zie elders in deze Hak-al.

9. Knotten.

In november hopen we weer van start te gaan. Waar en precies wanneer is nog niet bekend.

10. Kursussen.

Er waren weer positieve reacties op de determineeravonden van de N.V.W.C.-plantenkursus. In het komende seizoen zullen we met iets geheel nieuws beginnen, nl. een algemene natuur-kursus. Hieraan kunnen alle specialisten uit de club hun medewerking verlenen. Vogels, planten, vlinders, geologie, landschap, alles zal aan de orde komen. Mensen die nog mee willen werken aan de opzet kunnen contact opnemen met Leo (tel.: 1 5 4 5 0).

11. Braderie.

De Braderie dit jaar, die helaas weer door weinig mensen moest worden georganiseerd, was wel een succes. Vooral de mooie maquette van het paddenprojekt viel op.

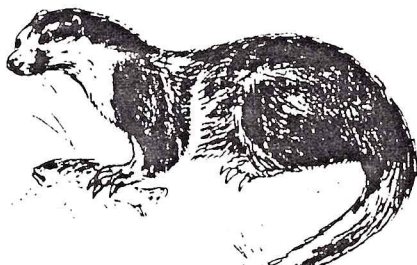
12. Rondvraag.

- Gaarne voortaan ook in juni een vergadering i.v.m. de nu te lange rustperiode.

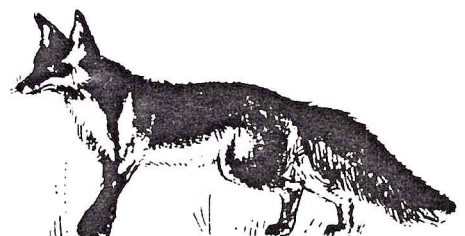
- Heeft iemand een "grote" draagkooi over voor het vervoer van gewonde vogels?

Marcel had nu bijna een ongeluk en ook de Jan van Gent bezeerde zich bijna.

Mensen die een kooi over hebben kunnen contact opnemen met Marcel (tel.: 1 8 1 0 2)

VISOTTER

VOS

Ekskursie-programma

***** INDIEN NIET VERMELD, DAN VERTREKKEN ALLE EKSKURSIES VANAF 'T NONNETJE *****

zondag 14 oktober 1984

Een wandeling van pont naar pont. Tijdens deze wandeling zullen ongetwijfeld zeer veel vogels ons pad kruisen en lopend zie je nou eenmaal meer dan fietsend!!
o.l.v. Marcel v.d. Tol en Kars Veling. Vertrek: 8.30 uur pont Culemborg!

maandag 22 oktober 1984

Algemene maandelijkse vergadering, aanvang 20.00 uur in 't Nonnetje.
(Let op: dit is de vierde maandag i.v.m. de herfstvakantie!)

zaterdag 3 november 1984

Fietstocht langs de noordkant van de Lek in de richting van Hagestein.
Veel watervogels en wie weet de steenuiltjes in de Steenwaard!
Vertrek vanaf 't Nonnetje om 8.30 uur o.l.v. Harry v.d. Warenburg. Terug ± 12.30 uur.

zaterdag 10 november 1984

Altijd goed voor een schitterende vogeldag, het internationaal bekende gebied: Kil van Hurwenen. Dit watervogelparadijs bij Zaltbommel zal in een dagekskursie per fiets worden onderzocht. Dus brood mee!
Vertrek vanaf 't Nonnetje om 8.30 uur o.l.v. Leo v.d. Kooij.

maandag 19 november 1984

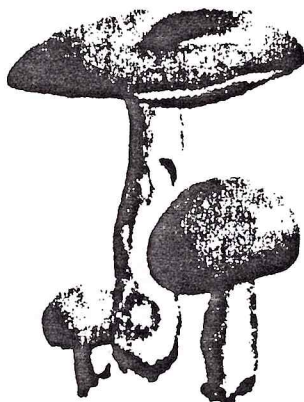
Algemene maandelijkse vergadering, aanvang 20.00 uur in 't Nonnetje.

woensdag 21 november 1984

Uiterste inleverdatum kopy voor het decembernummer van de Hak-al.

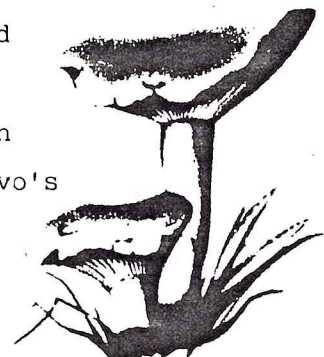
zaterdag 24 november 1984

Fietstocht naar het gebied van Langbroek en de rand van het Utrechtse Heuvelruggebied. Stootvogels, vinken en allerlei mezen zullen zeker niet ontbreken.
Vertrek vanaf 't Nonnetje 8.30 uur o.l.v. Gerard van Ruiten.

BRAAKRUSSULA

Met uitzondering van de maand december, zal er elke maand een film- of dia-avond worden georganiseerd. Let op de konvo's die hieromtrent zullen verschijnen!!!

GIFTIGE WEIDETRECHTERZWAM

